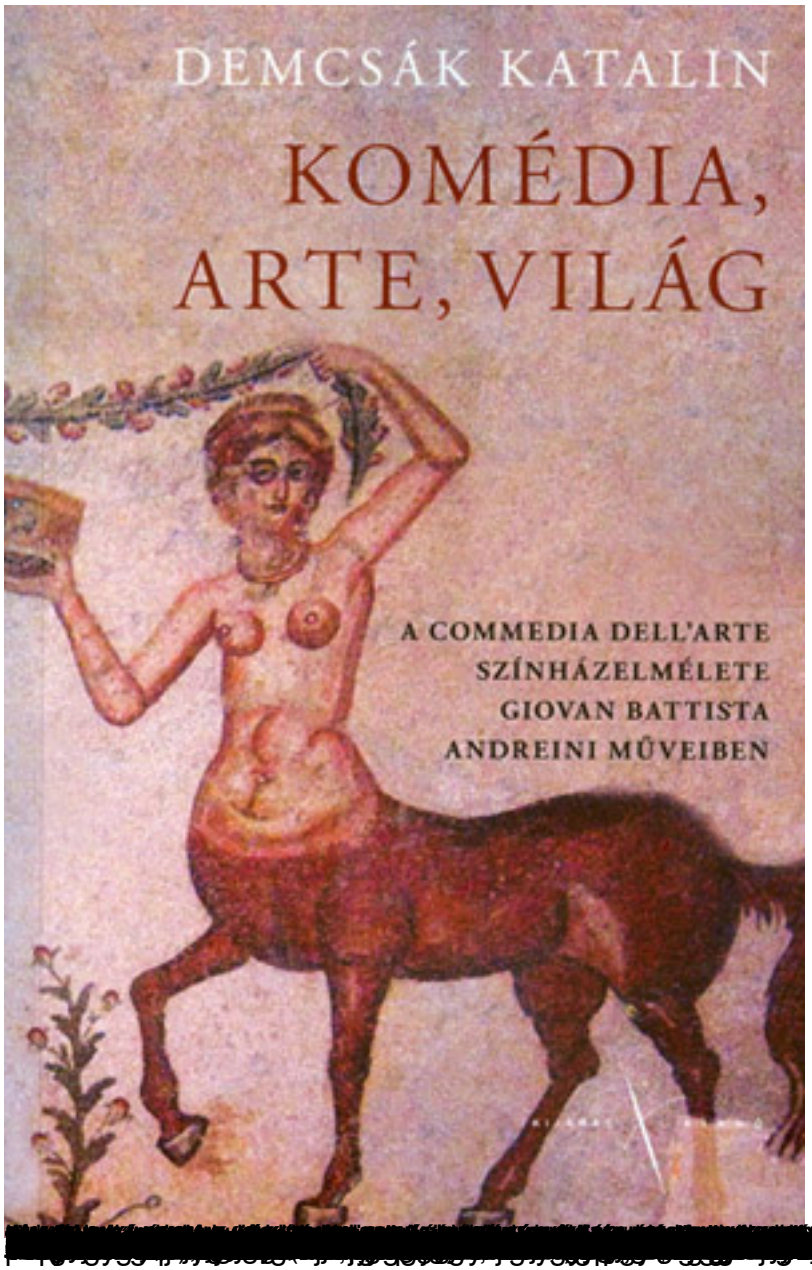
Csillag Andrea

A legvidámabb tudomány

(Demcsák Katalin: *Komédia, arte, világ. A commedia dell'arte színházelmélete Giovan Battista Andreini műveiben* . Kijárat Kiadó, Budapest, 2011)

Demcsák Katalin könyvének tágabb értelemben vett tárgya, a commedia dell'arte színháza egyszerre lehet ismerős és ismeretlen a magyar olvasóközönség számára. Valószínűleg sokan vannak a színházzal, színháztörténettel nem hivatásszerűen foglalkozó olvasók között is, akik fel tudják valamennyire idézni, kicsodák voltak és miféle darabokat adtak elő a commedia dell'arte színészei a 16–17. századi Itáliában. Ha másként nem, mivel konkrét színdarabokkal aligha találkozik az ember, későbbi korok irodalmi vagy esztétikai műveit olvasva kialakulhat valamiféle elképzelés erről a nagy hatású színjátszási formáról. A commedia dell'artéval kapcsolatban legtöbbet emlegetett jellegzetességek között megtaláljuk például az improvizációs technikát vagy az állandó figurák szerepeltetését, esetleg a maszkok vagy a különféle dialektusok alkalmazását. Azt gondolhatjuk tehát, hogy ismerjük a commedia dell'arte jelenségét. Kérdés azonban, hogy mennyire ismerjük jól. Demcsák Katalin könyvét elolvasva a többségnek valószínűleg azt kell belátnia, hogy amit tudni vélt a commedia dell'artéról, pontatlan és homályos vélekedés volt csupán. A könyvnek kimondottan az az egyik célja, hogy a commedia dell'artéval kapcsolatos ismereteket pontosítsa, illetve – ahol arra van szükség – a rá vonatkozó előítéleteket megcáfolja. A könyvben a commedia dell'arte mibenlétét egyetlen szerző, az 1576-tól 1654-ig élt Giovan Battista Andreini színész, író és dramaturg munkássága kapcsán ismerhetjük meg. Andreini neve sok híres kortársáéval (mint például Shakespeare, Corneille vagy Calderón) ellentétben nem valószínű, hogy ismerősen cseng. Demcsák könyvéből egy művelt, nagy tudású alkotó és öntudatos művész képe tárul fel. Andreini elméleti jellegű műveiről és drámáiról egyaránt szó esik; ezek bemutatása, elemzése alapján részletes képet kapunk arról, milyenek voltak és hogyan születtek a commedia dell'arte előadásai, milyen volt a színház és a színészek helyzete a társadalomban, mi volt a színház és a színészek művészi rendeltetése a világban.

DEMCSÁK KATALIN
KOMÉDIA, ARTE, VILÁG
A COMMEDIA DELL'ARTE SZÍNHÁZELMÉLETE GIOVAN BATTISTA ANDREINI MŰVEIBEN